

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМ. ТАРАСА ГРИГОРОВИЧА ШЕВЧЕНКА
ФІЗИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

ЗВІТ

до лабораторної роботи №6:
«Операційні підсилювачі з негативним зворотним зв'язком»

Месюра М. С.

Київ, 2021

РЕФЕРАТ

Звіт до ЛР №6: 13 с., 6 рис., 2 джерела.

ОСЦИЛОГРАФ, ОПЕРАЦІЙНИЙ ПІДСИЛЮВАЧ, МОДЕЛЮВАННЯ, ВАХ, LTSPICE, ІНТЕГРАТОР

Об'єкт дослідження — ОП, їхні ВАХ.

Мета роботи — ознайомитися з властивостями операційних підсилювачів, опанувати способи підсилення електричних сигналів схемами з ОП, охопленим негативним зворотним зв'язком та способи виконання математичних операцій за допомогою схем з ОП.

Методи дослідження — в роботі використовуються:

- 1) це метод співставлення: одночасне спостереження вхідного та вихідного сигналів на екрані двоканального осцилографа із наступним вимірюванням і порівнянням їх параметрів.

Змодельовано інвертувальний та неінвертувальний підсилювачі, інтегратор на базі інтегрувального підсилювача. Використано математичне моделювання. Оброблено отримані результати.

ЗМІСТ

Частина 1. Теоретичні відомості.	с.
I. Основні означення.....	4
II. ОП як інтегральна мікросхема.....	5
Частина 2. Виконання роботи.	
I. Інвертувальний підсилювач	
1. Схема.....	6
2. ВАХ.....	7
II. Неінвертувальний підсилювач	
1. Схема.....	8
2. ВАХ.....	9
III. Інтегратор на базі інвертувального підсилювача	
1. Напруга.....	10
2. ВАХ.....	11
Висновки.....	12
Джерела.....	13

Частина 1. Теоретичні відомості.

I. Основні означення.

Операційний підсилювач — це диференціальний підсилювач постійного струму, який в ідеалі має нескінченний коефіцієнт підсилення за напругою і нульову вихідну напругу за відсутності сигналу на вході, великий вхідний опір і малий вихідний, а також необмежену смугу частот підсилюваних сигналів. Раніше такі високоякісні підсилювачі використовувалися виключно в аналогових обчислювальних пристроях для виконання математичних операцій, наприклад, складання та інтегрування. Звідси і походить їх назва — операційні підсилювачі (ОП).

Створення зворотного зв'язку полягає в тому, що частина вихідного сигналу підсилювача повертається через ланку зворотного зв'язку (ЗЗ) на його вхід. Якщо сигнал зворотного зв'язку подається на вхід у протифазі до вхідного сигналу (різниця фаз $\Phi = 180^\circ$), то зворотний зв'язок називають негативним (НЗЗ). Якщо ж він подається на вхід у фазі до вхідного сигналу ($\Phi = 0^\circ$), то такий зворотний зв'язок називають позитивним (ПЗЗ).

II. ОП як інтегральна мікросхема.

У сучасній електроніці для конструювання різних електронних пристроїв (підсилювачів, детекторів, перетворювачів і т. д.) використовуються інтегральні мікросхеми. Шляхом комутації (створення певних електричних з'єднань) виводів інтегральних мікросхем і додавання кількох зовнішніх дискретних елементів (резисторів, конденсаторів, діодів і т. п.) вдається створити великий набір різноманітних електронних схем на основі одєї і тієї ж мікросхеми.

Основною інтегральною мікросхемою для створення аналогових електронних пристроїв є операційний підсилювач (ОП). ОП являє собою мікросхему, що за своїми розмірами і ціною практично не відрізняється від окремого транзистора, хоча вона й містить кілька десятків транзисторів, діодів і резисторів.

Завдяки практично ідеальним характеристикам ОП реалізація на їх основі різних схем виявляється значно простішою і дешевшою, ніж на окремих транзисторах і резисторах.

Операційним підсилювачем називають багатокаскадний диференціальний підсилювач постійного струму, який має в діапазоні частот до кількох десятків кілогерц коефіцієнт підсилення більший за 10^4 і за своїми властивостями наближається до уявного «ідеального» підсилювача. Під «ідеальним» розуміють такий підсилювач, який має:

1) нескінченний коефіцієнт підсилення за напругою диференціального вхідного сигналу ($K \rightarrow \infty$);

2) нескінченний вхідний імпеданс ($Z_{in} \rightarrow \infty$);

3) нульовий вихідний імпеданс ($Z_{out} = 0$);

4) рівну нулевій напругу на виході ($U_{out} = 0$) при рівності напруг на вході

($U_{in_1} = U_{in_2}$);

5) нескінченний діапазон робочих частот.

Характеристики реального ОП не такі ідеальні, як хотілося б. Однак, для практичних цілей ці характеристики близькі до ідеальних: коефіцієнт підсилення для низьких частот (за постійним струмом) $K > 10^4$; вхідний опір $R_{in} > 10^6$ Ом; вихідний опір $R_{out} < 10^2$ Ом; коефіцієнт підсилення падає до 1 на частоті порядку 10^6 Гц (1 МГц); напруга зміщення U_z (визначається як напруга, яку потрібно подати на вхід ОП, щоб вихідна напруга стала рівною нулевій) для більшості ОП не перевищує 10 мВ, а для прецизійних – 10 мкВ.

Прототипом ОП може слугувати класичний диференціальний підсилювач з двома входами і несиметричним виходом.

Частина 2. Виконання роботи.

I. Інвертувальний підсилювач.

1. Схема.

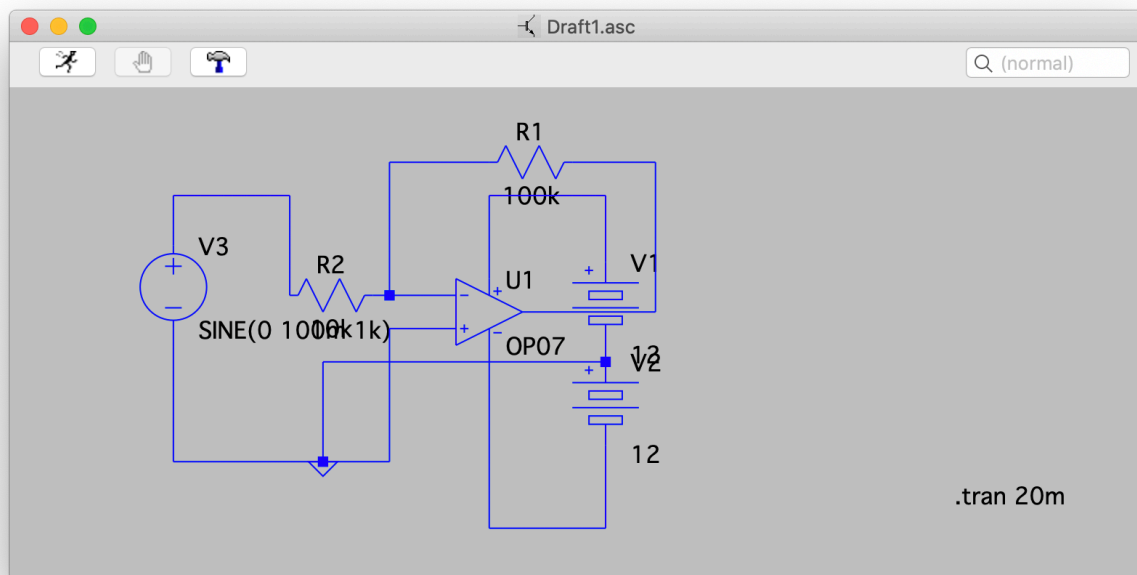

Рис. 1. Схема

2. BAX.

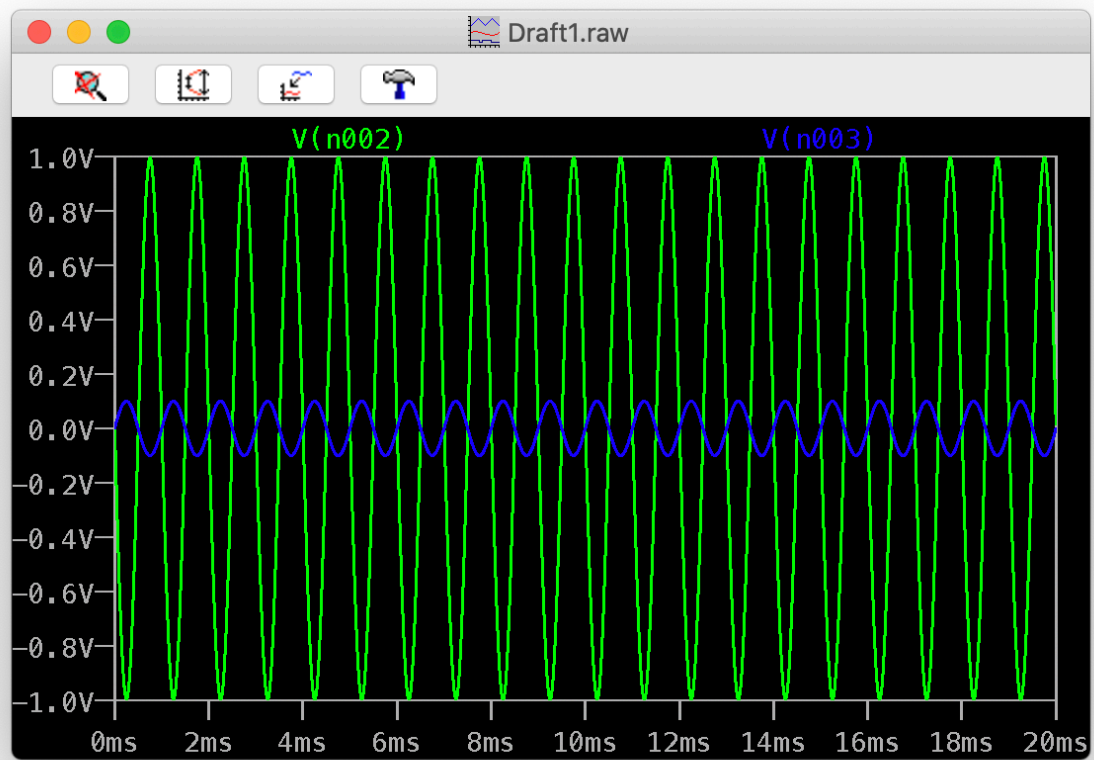

Рис. 2. $U_{in}(t)$, $U_{out}(t)$

II. Неінвертувальний підсилювач.

1. Схема.

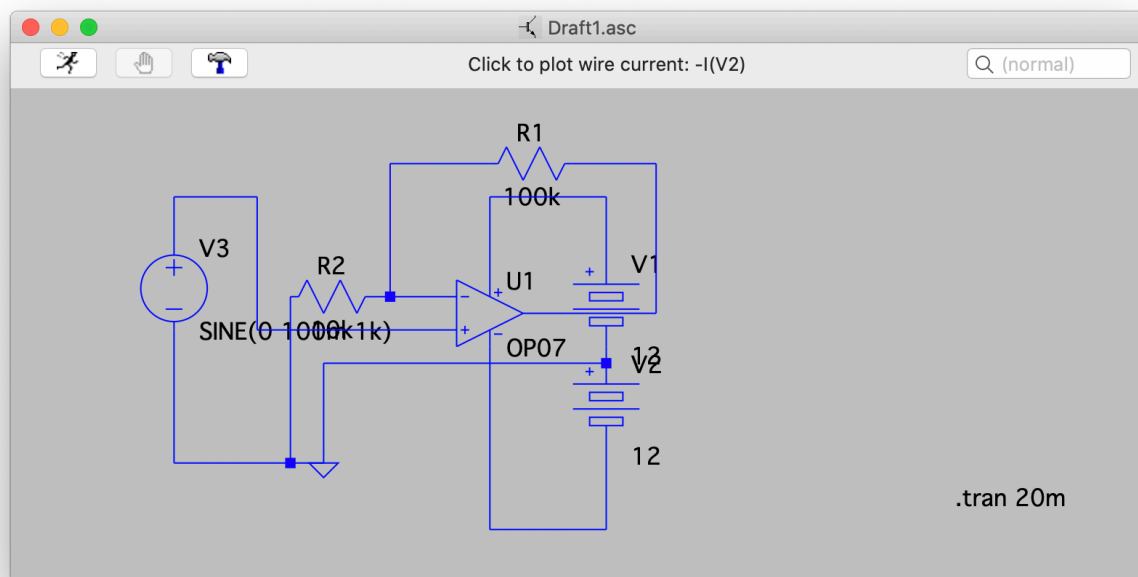

Рис. 3. Схема

2. BAX.

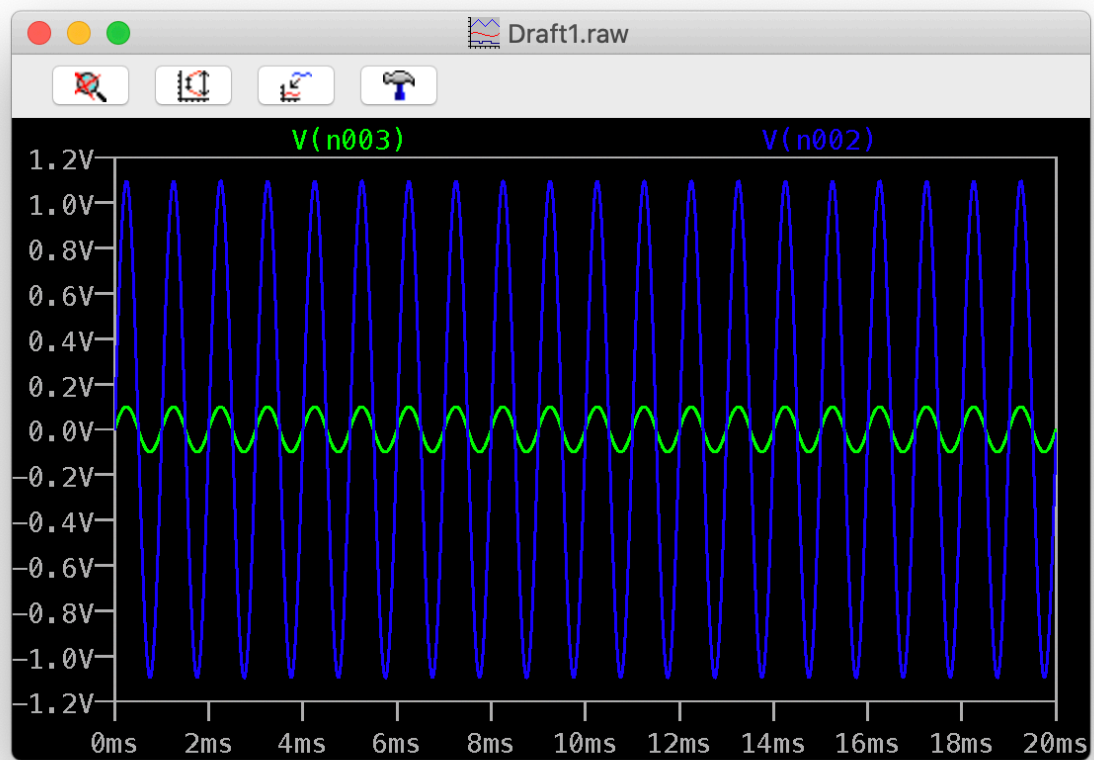

Рис. 4. $U_{in}(t)$, $U_{out}(t)$

III. Інтегратор на базі інвертувального підсилювача.

1. Схема.

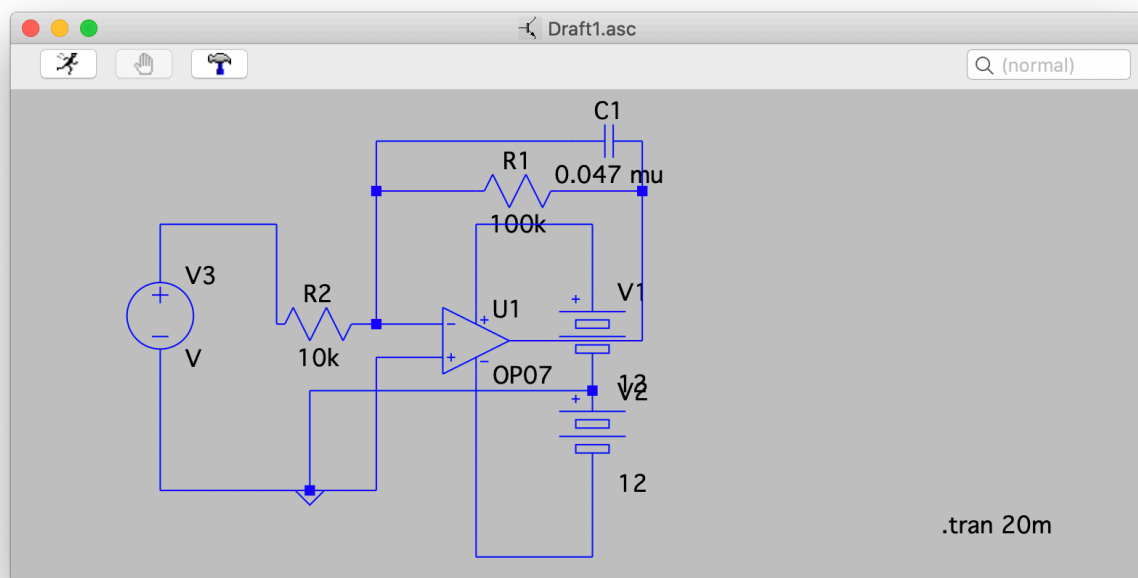

Рис. 5. Схема

2. BAX.

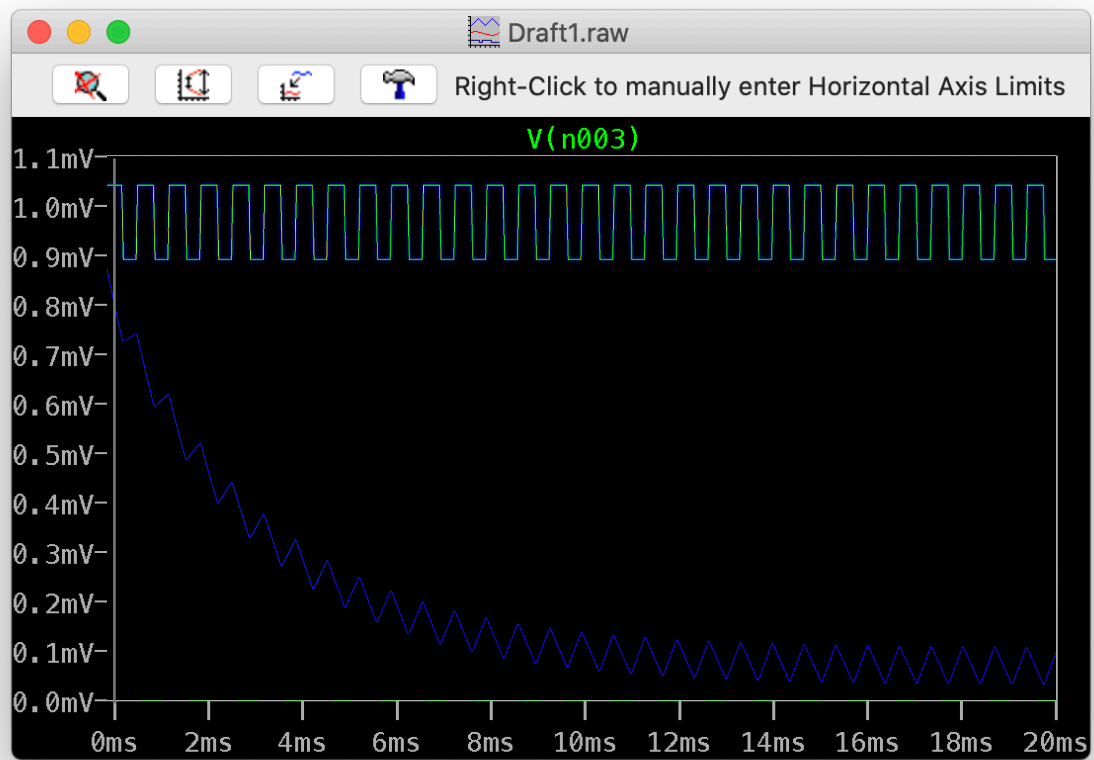

Рис. 6. $U_{in}(t)$, $U_{out}(t)$

Висновок: за допомогою даної лабораторної роботи вдалось дослідити ВАХ операційних підсилювачів. При дослідженні використовувались три типи ОП: інвертувальний, неінвертувальний підсилювач та інтегратор на базі інвертувального підсилювача. Для дослідження перших двох типів використовувався гармонічний сигнал, для інтегратора — імпульсний. Перевірили зміну фаз на вході та виході з кожного ОП.

Усі покази отримано за допомогою комп'ютерного моделювання у програмі LTspice ® та за допомогою її вбудованих можливостей Waveform Data.

Використані джерела:

Методичні вказівки до практикуму «Основи радіоелектроніки» для студентів фізичного факультету / Упоряд. О.В.Слободянюк, Ю.О.Мягченко, В.М.Кравченко.- К.: Поліграфічний центр «Принт лайн», 2007.- 120 с.

Ю.О. Мягченко, Ю.М. Дулич, А.В.Хачатрян "Вивчення радіоелектронних схем методом комп'ютерного моделювання" : Методичне видання. – К.: 2006.- с.